

محتوا، در معرض نقد و نظر

مرتضی طاهری

اشاره

به استناد ماده ۵ اساسنامه دوره پیش‌دبستانی - مصوب شورای عالی آموزش و پرورش - مواد آموزشی دوره مزبور در چارچوب راهنمای برنامه به صورت غیرمتمرکز تهیه می‌شود. از این‌رو، از سال‌های گذشته کارگروه ویژه‌ای در هر استان، متولی تولید محتوای مراکز پیش‌دبستانی استان بوده است و تولیدات خود را که متناسب با شرایط بومی و فرهنگی مرتبط تدوین می‌شود، پس از بررسی و تأیید کارشناسان دفتر تألیف کتب درسی مورد بهره‌برداری قرار می‌دهد.

یکی از برجسته‌ترین امتیازات کار تهیه و تولید محتوا برای مراکز پیش‌دبستانی نسبت به سایر دوره‌های تحصیلی، عدم تمرکز آن است. کارگروه‌های تولید محتوای هر استان، متشکل از کارشناسان مرتبط با تعلیم و تربیت کودکان، در چارچوب برنامه درسی مصوب و متناسب با شرایط و نیازهای فرهنگی و بومی استان خود اقدام به تهیه و تدوین محتوای مورد نیاز مراکز استان می‌کنند و پس از تبادل نظر و تأیید کارشناسان دفتر تألیف، آن‌ها را مورد استفاده قرار می‌دهند.

محتوای آموزشی کودکان استان‌ها اغلب از عناصر متنوع و فعالیت‌های گوناگون تشکیل یافته است و همین عناصر و فعالیت‌ها اجزاء بسته‌های آموزشی را تشکیل می‌دهند. این فعالیت‌ها مشتمل بر قصه، شعر، بازی، نقاشی، کاردستی، نمایش و فعالیت‌های به اصطلاح علمی (مشاهده، آزمایش، بازدید و بحث و

گفت‌وگو) هستند و نقشه راه آن‌ها در کتاب‌های راهنمای مربی و یا کتاب کار کودک مربی ترسیم و عرضه می‌شود. در این زمینه، همواره چند دیدگاه وجود داشته است که در زیر به بعضی از آن‌ها اشاره می‌کنیم و سپس ضمن توضیح مختصر، به نقد این نظرات می‌پردازیم. برخی معتقدند که سیاست عدم تمرکز در تولید محتوای آموزشی، صرف‌نظر از نکات مثبت آن، از سویی موجب عدم هماهنگی در تهیه مواد آموزشی، پراکنده‌کاری و ضعف در هدایت و نظارت بر موضوع می‌شود و از سوی دیگر محرومیت برخی از کودکان پیش‌دبستانی کشور از محتواهای شایسته و برجسته را به دنبال دارد.

در نقد این نظر دلسوزانه، باید گفت که آثار مثبت عدم تمرکز در تولید محتوا از قبیل رشد قابلیت گروه‌های تولیدی، رقابت سالم آن‌ها در تدوین محتوا، توجه به فرهنگ بومی و منطقه‌ای و... آن قدر زیاد است که عوارض منفی و احتمالی آن بسیار ناچیز به نظر می‌رسد اما به هر حال، برای رفع نگرانی این افراد درباره موضوع محرومیت برخی از کودکان از مواد آموزشی مطلوب نیز با تولید و معرفی برخی مواد آموزشی ملی، فراگیر و الگویی، امکان بهره‌مندی استان‌هایی که به هر علت از تولید محتواهای مطلوب یا

دسترسی به آن‌ها محروم‌اند، فراهم شده است.

در این میان، برخی معتقدند که نظارت کارشناسان فنی و موضوعی دفتر تألیف کتب درسی بر مواد آموزشی و تولیدی استان‌ها - قبل و حین تولید - موجب اتلاف وقت و نیروی انسانی می‌شود و ابتکار عمل را از تولیدکنندگان استانی سلب می‌کند.

این نظر در خور تأمل است و بر این اساس، برای اصلاح و رفع اشکال یاد شده، طرحی در دست بررسی است مبنی بر اینکه با غربالگری تولیدات و امتیازدهی، ظرفیت تولیدی استان‌ها، ارزیابی شود و با تمهیداتی، کار نظارت بر محتوای آموزشی به تدریج از حین تولید به پس از تولید موکول گردد. در صورت تحقق این طرح ده‌ساله - تا چشم‌انداز ۱۴۰۴ شمسی - شاهد استقلال کامل کارگروه‌های استانی از نظر انتخاب، تولید و بهره‌برداری از محتواهای آموزشی و بومی خودشان خواهیم بود. امید است این شیوه نیز همچون روش غیرمتمرکز جاری الگویی باشد برای تحول بخشی در سایر دوره‌های تحصیلی.

کماکان در انتظار نظرات ارزشمند مریبان فهیم، کارشناسان ارجمند و صاحب‌نظران علاقه‌مند هستیم.